

Nr 42

Utlåtande i anledning av motioner om utredning angående fiskerinäringens framtid.

I två inom riksdagen väckta, till jordbruksutskottet hänvisade motioner, nämligen I: 496 av herr *Svenungsson m. fl.* och II: 619 av herr *Carlshamre m. fl.*, har hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte an hålla om en utredning om det framtida svenska fisket.

Utskottet har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttrande över motionerna från *fiskeristyrelsen, statens jordbruksnämnd, statens naturvårdsverk, fiskprisutredningen och Sveriges fiskares riksförbund.*

Se *Bilaga* till detta utlåtande.

Utskottet. I sin motivering för det föreliggande förslaget om utredning om framtida stödåtgärder för den svenska fiskerinäringen framhåller motionärerna att försörjningsläget för våra västkustfiskare försämrats katastrofalt under senare tid, bl. a. på grund av skärpt konkurrens från andra fiskerionationer. I sammanhanget påtalas också att kvicksilverförgiftningen av fisk inom vissa vattenområden medfört köpmotstånd även för saltsjöfisk.

De i anledning av motionerna hörda remissorganen har genomgående vitsordat behovet av att hithörande frågor blir föremål för prövning. Statens jordbruksnämnd och Sveriges fiskares riksförbund har dock utgått från att de i motionerna upptagna frågorna kommer att behandlas av den i oktober 1967 tillkallade fiskprisutredningen. Denna utredning, som i mars 1968 avlämnade förslag rörande utformningen av den fortsatta prisregleringen för fisk, vilket förslag godkänkts av riksdagen (prop. 59, JoU 27, rskr. 216), har i sitt remissyttrande också vitsordat att den räknar med att i sitt fortsatta arbete komma in på de spörsmål som behandlas i motionerna.

Utskottet är medvetet om det svåra ekonomiska läge som fiskerinäringen befinner sig i och som delvis beror på den avveckling av tullar på bl. a. fiskprodukter som ägt rum inom EFTA-området.

Vissa beslut har redan fattats i syfte att minska svårigheterna på förevarande område. Genom förenämnda riksdagsbeslut ökades framför allt de organisatoriska förutsättningarna att genomföra prisregleringen på fisk.

Vidare har genom Kungl. Maj:ts beslut den 28 maj 1968 öppnats möjligheter för visst anstånd med amortering av statligt fiskerilån. Härutöver torde dock ytterligare åtgärder behöva vidtas för att de inom fiskerinäringen sysselsatta skall få en tillfredsställande bärgning. Fiskeristyrelsen har i sitt remissyttrande bl. a. nämnt att kreditförsörjningen och katastrofberedskapen vid ekonomiska förluster behöver förbättras. Som framgår av det föregående torde fiskprisutredningen komma att behandla frågor i nära anslutning till de i motionerna väckta spörsmålen. Då det synes lämpligt att utredningen därvid får del av de synpunkter som framförts i motionerna och däröver avgivna remissutlåtanden, vill utskottet föreslå att nyssnämnda material överlämnas till densamma för beaktande. Med hänsyn till behovet av snabba åtgärder på hithörande område torde få förutsättas att utredningsarbetet härvidlag kommer att bedrivas skyndsamt.

Utskottet vill i sammanhanget liksom fiskeristyrelsen understryka vikten av att fiskerinäringens organisationer stärks så att de på bästa sätt kan tillvarata fiskets intressen.

Utskottet får under hänvisning till det anförda hemställa

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller att motionerna I: 496 och II: 619 jämte däröver avgivna remissyttranden överlämnas till fiskprisutredningen.

Stockholm den 19 november 1968

På jordbruksutskottets vägnar:

NILS G. HANSSON

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit

från första kammaren: herrar Mossberger (s), Lage Svedberg (s), Hedström (s), Skårman (fp), Hermansson (cp), Magnusson (s), Augustsson (s), Lundberg (h)*, Karl-Erik Eriksson (fp) och Hübinette (h)*;

från andra kammaren: herrar Hansson i Skegrie (cp), Lindström (s), fru Lindskog (s), herrar Antby (fp)*, Arweson (s), Johanson i Västervik (s), Johansson i Simrishamn (s), Dahlgren (cp), Nilsson i Bästekille (h)* och Åberg (fp).

Yttranden över motionerna I: 496 och II: 619

Fiskeristyrelsen (19.2.1968)

Fiskeristyrelsen tillstyrker en utredning av vår fiskenäringens nuvarande problem och framtida struktur. Styrelsen gör inledningsvis vissa jämförelser mellan fiskerinäringen och jordbruksnäringen i utredningsavseende.

Fiskerinäringens problematik undersöktes efter krigsslutet 1945 av två olika utredningar, fiskeriutredningen och fiskeristyrelseutredningen, vilkas resultat underställdes 1948 års riksdag. Därefter har för fiskerinäringens del tillsatts 1954 års fiskeriutredning som dock upplöstes 1960 utan att ha avkastat nämnvärda förslag. 1967 har vissa utredningar om särskilda fiskeri-frågor tillsatts, nämligen rörande den framtida fiskehamnspolitiken samt ang. den fortsatta utformningen av prisregleringen för fisk.

Betr. jordbruksnäringen tillsattes 1942 en stor, parlamentarisk utredning som resulterade i 1947 års riksdags beslut om jordbrukspolitiken. 1960 års jordbruksutredning utformade nya riktlinjer för jordbrukspolitiken, vilka ledde till beslut vid 1967 års riksdag.

Någon motsvarighet till 1960 års jordbruksutredning finns inte på fiskerinäringens område, dvs. en utredning som skall på en gång utforma förslag till näringspolitiska målsättningar och dra konsekvenserna av dessa målsättningar för näringsadministrationens uppbyggnad.

Även om skiljaktigheterna betr. utredningsintensitet och utredningsomfång mellan jordbruksnäringen och fiskerinäringen är att hänföra till de båda näringarnas helt olika omfattning och ekonomiska betydelse, så kan man likväl inte undgå att finna åtskilliga sektorer inom fiskerinäringen som karakteriseras av påtaglig eftersläpning vid jämförelse med motsvarande sektorer inom jordbruksnäringen.

Denna eftersläpning hänför sig bl. a. till fiskerinäringens kreditförsörjning och katastrofberedskap vid ekonomiska förluster. I fråga om kreditförsörjningen står fiskerinäringen ännu kvar vid ett lånefondsystem, vartill grundritningarna drogs upp på 1890-talet och som numera praktiskt taget helt avskaffats inom jordbruksnäringen och där ersatts med kreditgaranti. En investering i ett modernt fiskefartyg kan i dagens läge åtminstone vid västkusten till högst 10 à 30 % täckas av statligt fiskerilån, medan resten måste täckas med borgenslån i bank eller jordbrukskassa. Det är mot den bakgrunden man måste bedöma motionärernas illavarslande uttalande om »risken för kedjereaktioner av ekonomiska sammanbrott, inte minst på grund av att fiskarna enligt hävd har stött varandra i fråga om ekonomiska åtaganden».

Länsstyrelserna i de skånska och sydöstsvenska länen har presenterat eller kommer att presentera utredningar om ekonomisk hjälp till de ålbotengarnfiskare som drabbades av väldiga redskapsförluster i slutet av 1967, utredningar som slutar på miljonbelopp. Katastrofhjälpen inom denna sektor utgörs reguljärt av de statliga fiskredskapslånen enligt kungörelsen 1962: 100 med maximibelopp på 10 000 kr. (fr. o. m. 1.7.1968 15 000 kr.).

De påtalade exempelfallen kan självfallet inte läggas statsmakterna till last, men de demonstrerar behovet av nytänkande och innovationer inom fiskerinäringens ekonomiska sektor.

Samma behov gör sig gällande på ett annat område inom fiskerinäringen, nämligen utbildningen för fiskare. Här har styrelsen nyligen hos chefen för jordbruksdepartementet hemställt om tillkallande av sakkunniga.

När det gäller sådana frågor som köpmotstånd mot färsk fisk på grund av »kvicksilverhysterin» torde det knappast finnas andra vägar att motverka detta än ökad fiskpropaganda.

Det är i regel ett oeftergivligt krav från statsmakternas sida för stödåtgärder till en näring, att organisationsväsendet måste föreligga färdigbildat innan staten griper in med stöd: parollen har varit och torde alltjämt vara »organisation först — statsstöd sedan». För jordbruksnäringen har detta varit en självklarhet alltsedan 1933 års krisuppgörelse. För fiskerinäringens del föreligger exempel på samma inställning hos statsmakterna bl. a. betr. den 1934 införda handelsregleringen för strömming på ostkusten samt betr. den 1946 principbeslutade prisregleringen på fisk vid västkusten och sydkusten.

Sannolikt kommer statsmakterna att ställa samma krav för sin medverkan till de stödåtgärder som kan bli frukten av en sådan utredning som skisseras i det remitterade motionsparet. Här föreligger onekligen brister, både på den fackliga och den ekonomiska sidan. Det måste — ur rikssynpunkt sett — vara mycket angeläget att stärka den fackliga riksorganisationen, Sveriges fiskares riksförbund, för att förbundet skall kunna fullgöra sin roll som fackligt remiss- och opinionsinstrument. Vidare saknar fiskerinäringen, i hjärt kontrast till jordbruksnäringen, en gemensam riksorganisation på den ekonomiska sidan.

Fiskeristyrelsen vill med den lämnade redogörelsen visa att en utredning om fiskerinäringens problem sannerligen inte kommer att sakna arbetsmaterial. Samtidigt är styrelsen angelägen att understryka vikten av att en av riksdagen eventuellt begärd utredning blir helt förutsättningslös och inte bygger på ett provins- och kuststräcketänkande.

Styrelsen delar motionärernas uppfattning att flera problem inom fiskerinäringen, framför allt inom den ekonomiska sektorn, mycket snart kan bli akuta. Det bör därför stå en blivande utredning fritt att avge delbetänkanden med förslag till lösningar av sådana akuta problem.

Statens jordbruksnämnd (5.3.1968)

Jordbruksnämnden framhåller, att de skäl som anförts för den föreslagna utredningen i huvudsak är desamma som föranlett Kungl. Maj:ts beslut den 6 oktober 1967 att bemyndiga chefen för jordbruksdepartementet att tillkalla särskilda sakkunniga för att utarbeta förslag rörande den fortsatta utformningen av prisregleringen för fisk och därmed sammanhängande frågor. Enligt direktiven för de sakkunniga bör förslag om prisregleringen föreläggas vårriksdagen och arbetet med återstående frågor bedrivs så skyndsamt som möjligt. Jordbruksnämnden förutsätter att dessa sakkunniga kommer att verkställa utredning och avge förslag i de hänseenden som avses med motionerna.

Statens naturvårdsverk (15.3.1968)

Naturvårdsverket påpekar, att den av motionärerna begärda utredningen främst avser yrkesfiskets lönsamhet och marknadsförhållanden och att

det i första hand torde få ankomma på statens jordbruksnämnd och fiskeristyrelsen att bedöma behovet av en dylik utredning.

Vidare framhålls att naturvårdsverket vidtagit ett flertal åtgärder i syfte att motverka föreliggande förgiftningsrisker genom kvicksilver i fisk och att det avsättningsproblem på fiskmarknaden i stort, som sammanhänger med dessa förgiftningsrisker, närmast torde få anses som en informationsfråga. Naturvårdsverket framhåller värdet av en tillrättaläggande allmän information om de faktiska riskerna, tillkommen i samverkan mellan vederbörande hälsovårdsmyndigheter och fiskarorganisationerna.

Fiskprisutredningen (7.3.1968)

Fiskprisutredningen anför.

I direktiven för utredningen, som tillsattes i oktober förra året, har bl. a. anförts att mot bakgrunden av de förändringar som har ägt rum inom fiskerinäringen har företrädare för såväl fisket som handeln och beredningsindustrin i olika sammanhang fört fram önskemål om relativt omfattande ändringar i fråga om de statliga insatserna på fiskerinäringens område. Som exempel på frågor som aktualiserats i detta sammanhang nämns i direktiven storleken av de medel, som får disponeras ur prisregleringskassan för fisk, användningsområdet för sådana medel, prisregleringsföreningarnas ansvarsområde och statens jordbruksnämnds åligganden, regleringen av utrikeshandeln med fisk samt inverkan på prisregleringssystemet av den ökade landningen av fångster från svenska fiskebåtar i utrikes hamnar. De angivna förhållandena har motiverat att utredningen har tillkallats för att utarbeta förslag rörande utformningen av den fortsatta prisregleringen för fisk och därmed sammanhängande frågor.

Som första led i sitt arbete har utredningen den 5 mars i år avlämnat ett betänkande om prisregleringen av fisk. Förslagen, som avser att stärka stödet till fisket, har utformats efter överläggningar med berörda parter. De berörda fiskarorganisationerna har godtagit de riktlinjer som föreslagits av utredningen. Även representanter för handel och industri har förklarat sig beredda att medverka i det nya systemet för prisregleringen som utredningen föreslagit.

Utredningen fortsätter sitt arbete med återstående frågor och räknar därvid med att komma in på de spörsmål som behandlas i motionerna.

Sveriges fiskares riksförbund (15.2.1968)

Styrelsen för riksförbundet föreslår att motionerna överlämnas till den pågående fiskeriutredningen. Styrelsen instämmer i vad som framhålles i motionerna rörande fiskerinäringens svåra ekonomiska situation och anser det vara värdefullt att problemen observeras även utifrån. Dessa problem är enligt styrelsen så stora, att en närmare granskning av frågorna torde vara behövlig. F. n. pågår redan en fiskeriutredning, och styrelsen anser, att man kan förvänta att även de i motionerna behandlade frågorna kommer att bli behandlade av de sakkunniga.